

Agnieszka Przybylska-Mazur

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
e-mail: agnieszka.przybylska-mazur@ue.katowice.pl

OPTYMALNE WIELKOŚCI PODATKÓW W ASPEKTCIE KREOWANIA WZROSTU GOSPODARCZEGO

OPTIMAL TAXES IN THE ASPECT OF CREATION OF ECONOMIC GROWTH

DOI: 10.15611/ekt.2017.1.08

JEL Classification: H21, O23, H30, O40

Streszczenie: Politykę fiskalną wykorzystuje się jako czynnik oddziaływania na aktywność podmiotów gospodarczych i kształtowanie ogólnej koniunktury. Podatki mogą być wykorzystane do kierowaniu gospodarką, aby osiągnąć określone cele gospodarcze lub społeczne. Celem artykułu jest wyznaczenie optymalnych wielkości podatków, które pozwolą na kreowanie wzrostu gospodarczego, będą pobudzać produkcję i konsumpcję wyrobów i usług. Na podstawie jednej z definicji krzywej Laffera w artykule wyznaczono optymalną stopę podatkową w zależności od wskaźnika wzrostu, dla której dochody budżetowe pochodzące z wpływów podatkowych są maksymalne. W artykule zbadano zależność optymalnej stopy podatkowej od wskaźnika wzrostu na podstawie krzywej Laffera.

Słowa kluczowe: krzywa Laffera, optymalna wielkość podatków, wskaźnik wzrostu, dochody budżetowe, wzrost gospodarczy.

Summary: Fiscal policy is used as a factor of influence on the activity of economic entities and on the development of the overall economy. Taxes can be used for management of the economy to achieve economic or social goals. The aim of this article is the determination of the optimal taxes, which will allow the creation of economic growth and will stimulate production and consumption of goods and services. Based on one of the definitions of the Laffer curve in this article, we present the optimal tax rate depending on the growth rate. We determine the optimal tax rate that maximizes the budget revenues from tax revenues.

Keywords: Laffer curve, optimal taxes, collection rate, budget revenues, economic growth.

1. Wstęp

Ważnym czynnikiem wpływającym na poziom produkcji jest system podatkowy. Każdy podatek nałożony na dobro podwyższa jego cenę, wpływając na popyt, a następnie na podaż towarów, a w konsekwencji również na wpływy do budżetu

z tytułu różnego rodzaju podatków. Można zatem twierdzić, że niskie podatki mają wpływ na większy wzrost gospodarczy, jak również na większe wpływy do budżetu. Zmniejszenie stawek podatkowych może zaowocować ożywieniem gospodarczym, a w dłuższej perspektywie zwiększeniem przychodów państwa.

We współczesnej gospodarce globalnej przedsiębiorcy muszą mieć na uwadze, że kto się nie rozwija, ten praktycznie się cofa. Jednym z bodźców mających wpływ na rozwój przedsiębiorstw może być zmniejszenie podatków, które wpłynie najprawdopodobniej na zwiększenie inwestycji mogące przyczynić się do zwiększenia zatrudnienia. Zwiększenie zatrudnienia wpływa na zmniejszenie obciążeń państwa z tytułu zasiłków dla bezrobotnych i na wzrost ogólnej kwoty podatków, które zaczną być płacone przez dotychczasowych bezrobotnych. Jak twierdził Daniel J. Mitchell [1996], „niższe stawki podatkowe powodują wzrost gospodarczy poprzez ograniczenie <<karania>> pracy, oszczędzania i inwestowania”.

Jack Kemp [Gwiazdowski 2005] twierdził, że są „dwie stawki podatkowe, które przynoszą takie same wpływy podatkowe: wysoka stawka przy niskiej produkcji i niska stawka przy wysokiej produkcji”.

Jednak należy zwrócić uwagę na to, że gdy stawki podatkowe maleją, gospodarka lepiej prosperuje, wpływy podatkowe rosną, a obywatele o niższych dochodach płacą proporcjonalnie mniejsze podatki.

Impulsem hamującym wzrost gospodarczy jest natomiast wzrost stawek podatkowych powodujący redukcję dochodów po opodatkowaniu, który wpływa na zmniejszenie popytu na pracę, oszczędzanie i inwestowanie. Przy zbyt wysokich stawkach podatkowych występują również inne negatywne skutki, takie jak: niechęć do pracy, zmniejszona liczba godzin pracy lub oszustwa podatkowe. Te problemy narastają wraz ze wzrostem podatku i mają też wpływ na ściążalność podatku. W związku z tym istotnym problemem do rozwiązania jest znalezienie optymalnej wielkości podatków, która ma wpływ na skuteczność systemu podatkowego, jak również określenie rozkładu podatków, który wpływa na sprawiedliwość systemu podatkowego.

Wyznaczenie *ex ante* stopy maksymalizującej dochody podatkowe państwa jest złożone i wiąże się z licznymi trudnościami. Dlatego jednym z dotychczas prezentowanych sposobów jest analiza *ex post*, czyli empiryczne badanie reakcji wysokości dochodów podatkowych na zmiany stopy podatkowej. W artykule wyznaczono optymalną stopę podatkową w zależności od wskaźnika wzrostu, dla której dochody budżetowe pochodzące z wpływów podatkowych są maksymalne.

2. Teorie optymalnego opodatkowania

Gdy realna stopa podatkowa jest wyższa od optymalnej, redukcja podatków przyniesie wzrost wpływów przez zwiększenie podstawy opodatkowania. Natomiast gdy stopa podatkowa znajduje się poniżej wielkości optymalnej, wzrost wpływów może być osiągnięty przez działanie odwrotne – czyli podwyżkę stawek podatkowych. Po-

datki wywołują efekt arytmetyczny (wyższe podatki – wyższe wpływy), jak również efekt ekonomiczny (wyższe podatki – niższa produkcja – niższe wpływy).

Dlatego istotnym problemem jest wyznaczenie optymalnych wielkości podatków, które pozwolą na kreowanie wzrostu gospodarczego, będą pobudzać produkcję, konsumpcję wyrobów i usług oraz inwestycje.

Przy wyborze strategii optymalizacji opodatkowania należy ustalić kryterium pozwalające na rozstrzygnięcie ważności zakładanych celów oraz warunków ograniczających zbiór rozwiązań realnych do osiągnięcia, jak również sformułować główny cel, dla którego państwo wprowadza lub koryguje system podatkowy. W literaturze najczęściej wymienia się dwa modelowe cele państwa: maksymalizację funkcji dobrobytu społecznego i maksymalizację wpływów podatkowych do budżetu. Istnieje wiele teorii pozwalających na wyznaczenie optymalnej wielkości opodatkowania.

Teoria optymalnego opodatkowania została zapoczątkowana w 1927 roku przez Ramseya. Problemem badawczym Ramseya, stanowiącym podstawy teorii optymalnego opodatkowania, było rozstrzygnięcie kwestii: jak powinny być ukształtowane różne stawki podatków odnoszących się do różnych proporcjonalnych dochodów, aby zmniejszenie użyteczności było minimalne. Ponadto ta teoria zakłada wzrost łącznych dochodów. Ramsey zakładał również istnienie systemu podatku liniowego. Jako rozwiązanie zagadnień rozstrzyganych przez Ramseya przyjęto podatki kwotowe (ryczałtowe, np. typu pogłównego).

Kolejną teorię optymalnego opodatkowania opracował Mirrlees [1971], przedstawiając ogólny model opisujący problem maksymalizacji dobrobytu społecznego dla abstrakcyjnego społeczeństwa składającego się z jednostek maksymalizujących poziom indywidualnej użyteczności przy warunku ograniczenia budżetowego. Mirrlees w swej teorii zakładał istnienie systemu podatku nieliniowego.

Modelowym celem w teorii krzywej Laffera opracowanej w połowie lat 70. XX wieku (w 1974 roku) jest maksymalizacja wpływów podatkowych. Krzywa Laffera proponuje wklęsłą zależność poziomu opodatkowania i przychodów ze względu na optymalizację podatników.

Istnieją również inne podejścia do wyznaczania optymalnej stopy podatkowej uwzględniające różne dodatkowe założenia. Na przykład optymalną stopę podatku opisał również Saez w 2001 roku, uwzględniając w analizach elastyczność dochodów.

Poniżej została zaprezentowana pewna propozycja wyprowadzenia optymalnej wielkości podatków na podstawie krzywej Laffera.

3. Krzywa Laffera

W 1974 roku Laffer po raz pierwszy przedstawił podstawy teorii, zgodnie z którą redukcja stawek podatkowych może przyczynić się do zwiększenia wpływów budżetowych i na odwrót – zwiększanie stawek może doprowadzić do obniżenia wpływów podatkowych, pokazując mechanizm działania tak zwanego „klina” podatkowego.

Krzywa Laffera jest koncepcją teoretyczną, która za pomocą krzywej ilustruje zależność między stopą podatkową a dochodami budżetowymi państwa z tytułu podatków. Jest ona prostym, ale bardzo pomocnym narzędziem [Wanninski 1978] przedstawiającym zależność dochodów budżetowych od stopy podatkowej. Krzywa Laffera jest najbardziej znanym modelem ekonomii podaży, której twórcy postulowali obniżenie stóp podatkowych w celu pobudzenia inwestycji oraz ograniczenia roli państwa w gospodarce w celu zwiększenia podaży pracy.

W artykule krzywa Laffera stanowi użyteczne narzędzie przy wyznaczaniu optymalnej stopy podatkowej. W artykule wybrano krzywą Laffera do wyznaczenia optymalnej stopy podatkowej, ponieważ przedstawia ona zależność dochodów budżetowych od stopy podatkowej oraz podstawy opodatkowania, umożliwia zatem wyznaczenie optymalnej stopy podatkowej maksymalizującej dochody budżetowe. Ponadto zaprezentowana w dalszej części rozdziału definicja krzywej Laffera umożliwia uzależnienie optymalnej stopy podatkowej od wskaźnika wzrostu.

Podstawową przesłanką dla polityki fiskalnej państwa formułowaną na podstawie tej krzywej jest możliwość (przy określonych warunkach) zwiększenia wpływów podatkowych poprzez obniżenie stopy opodatkowania. Dlatego jest ona często wykorzystywana jako argument za zmniejszeniem podatków. Jednak koncepcja krzywej Laffera nie w każdych okolicznościach może być uzasadnieniem dla obniżenia stopy opodatkowania.

Należy jednak zaznaczyć, że pomimo, iż koncepcja krzywej Laffera w określonych warunkach gospodarczych uzasadnia obniżenie podatków w celu zwiększenia dochodów budżetowych, to jednak nie daje ona do tego jednoznacznych przesłanek. Aby udowodnić, powołując się na krzywą Laffera, słuszność obniżenia stopy podatkowej, należy przede wszystkim sprawdzić, czy obecna stopa podatkowa jest wyższa od stopy odpowiadającej wartości optymalnej, czyli od tak zwanego punktu nasycenia na krzywej. Wówczas obniżenie stopy podatkowej zwiększy dochody z tytułu podatków.

Należy jednak zaznaczyć, że jak większość teorii krzywa Laffera ma swoich zwolenników i krytyków. Krytycy koncepcji krzywej Laffera wskazują, że wzrost przychodów podatkowych przy obniżce stawki podatku może wynikać z ogólnego wzrostu gospodarczego, a nie jest skutkiem obniżenia podatku, a obniżenie stawki podatku skutkuje w rzeczywistości mniejszymi wpływami. Ponadto twierdzą oni, że reakcje podatników na zmiany stawek podatkowych nie są na tyle silne, aby wyciągnąć wniosek, iż redukcja podatków tak zwiększyłaby bazę opodatkowania, iż wpływy nie uległyby obniżeniu.

Należy zwrócić również uwagę, że pierwszym bezpośrednim zastosowaniem w polityce gospodarczej koncepcji krzywej Laffera było znaczne obniżenie stawek PIT w USA w 1981 roku. Prawdziwość prawa Laffera można było zaobserwować również w Polsce. Podwyżka ceł i podatków na samochody sprowadzane z zagranicy w latach 1990-1991 spowodowała spadek dochodów budżetowych z tego tytułu. Również w 2000 roku po wzroście akcyzy na popularne samochody – z 4% do 6% –

ich sprzedaż w maju 2000 roku zmalała w porównaniu z rokiem poprzednim o 26%. Wystąpiła strata dla budżetu państwa wynosząca 13 000 000 zł, ponieważ pomimo że dochody z tytułu akcyzy zwiększyły się o 3 000 000 zł, to jednak wpływy do budżetu z podatku VAT zmalały o 43 000 000 zł. Analogiczna sytuacja wystąpiła w przypadku wpływów do budżetu z tytułu akcyzy na wyroby spirytusowe pod koniec lat dziewięćdziesiątych. Podwyżki stawek akcyzy na wyroby spirytusowe w latach 1999-2001 przyczyniły się do obniżenia dochodów budżetu państwa z tego tytułu, natomiast efekt odwrotny zaobserwowano po obniżce stawek podatkowych na alkohol w roku 2002 – wówczas wpływy budżetowe uległy zwiększeniu, ponieważ zaczęto spożywać więcej alkoholu opodatkowanego. Obniżka obciążeń fiskalnych nałożonych na alkohol zmniejszyła opłacalność przemytu i nielegalnej produkcji.

Potwierdzeniem prawdziwości krzywej Laffera jest także Rumunia. Od 1 stycznia 2017 roku podstawowa stawka podatku VAT w Rumunii wynosi 19%, co oznacza obniżkę o jeden punkt procentowy i już mówi się o kolejnym cięciu do 18% za 12 miesięcy. Rok temu obniżono ją o cztery punkty procentowe. W tym czasie tempo wzrostu gospodarki rumuńskiej przyśpieszyło w drugim kwartale do 6% – z 3,4% w tym samym okresie rok wcześniej, a w trzecim kwartale do 4,3% z 3,6% w 2015 roku. Zawdzięczać to można zwiększeniu popytu na tańsze towary. Deficyt budżetowy w trzecim kwartale ubiegłego roku zmalał do 0,3% PKB.

Laffer koncepcję krzywej oparł na następujących założeniach [Gwiazdowski 2005; Borkowski, Ostaszewski]:

1. Przy stopie podatkowej równej 0 dochody budżetowe są równe 0.
2. Przy stopie podatkowej równej 1 ustają bodźce do pracy i prowadzenia działalności gospodarczej podlegającej opodatkowaniu, dochody budżetowe zatem są równe 0.
3. Wzrost stawki opodatkowania wyzwała dwa przeciwstawne efekty:
  - a) zwiększenie udziału dochodów budżetu państwa w dochodach podmiotów gospodarczych,
  - b) zmniejszenie deklaruowanego do opodatkowania dochodu podmiotów gospodarczych.

Ten drugi efekt podniesienia stopy podatkowej może mieć negatywny wpływ na wzrost gospodarczy, ponieważ wówczas:

- zmniejsza się motywacja do podejmowania pracy i działalności gospodarczej w związku z ograniczonymi korzyściami, jakie podmioty gospodarcze odnoszą ze swojej pracy i działalności gospodarczej,
- zwiększa się skłonność podmiotów gospodarczych do ukrywania dochodów i niepłacenia podatków,
- zwiększa się skłonność, zwłaszcza dużych przedsiębiorstw, do delokalizacji działalności gospodarczej i przenoszenia działalności do krajów, w których podatki są niższe.

Jedną z definicji krzywej Laffera pokazuje zależność dochodów budżetowych $R(\tau)$ od stopy podatkowej τ , podstawy opodatkowania $z(\tau)$ oraz od wskaźnika wzro-

stu c (*collection rate*), czasami także zwanego wskaźnikiem zgodności (*compliance rate*). Zatem można ją zapisać w ogólnej postaci następująco:

$$R(\tau) = c \cdot \tau \cdot z(\tau). \quad (1)$$

Pewnym problemem jest właściwe określenie podstawy opodatkowania. Przy wyznaczaniu optymalnej wielkości stopy podatku VAT lub akcyzowego albo CIT w kontekście wzrostu gospodarczego jednym ze sposobów jest utożsamienie podstawy opodatkowania z produktem krajowym brutto lub produktem narodowym brutto, natomiast przy wyznaczaniu optymalnej stopy podatku PIT można brać pod uwagę dochód jednostki. Jest to jednak pewne uproszczenie przy wyznaczaniu optymalnej stopy podatku.

Alternatywnym podejściem do rozważania podstawy opodatkowania jest przyjęcie jako podstawy opodatkowania $z(\tau)$ funkcji takiej, że [Bolton 2002]: $z(0) = 1$, $\lim_{\tau \rightarrow 1} z(\tau) = 0$, i funkcji malejącej eksponentalnie. Zatem jedną z podstawowych funkcji, która spełnia powyższe warunki, jest funkcja następującej postaci:

$$z(\tau) = e^{\frac{c \cdot \tau}{\tau - 1}}. \quad (2)$$

Biorąc pod uwagę podstawę opodatkowania postaci (2), należy stwierdzić, że równanie krzywej Laffera jest następujące:

$$R(\tau) = c \cdot \tau \cdot e^{\frac{c \cdot \tau}{\tau - 1}}. \quad (3)$$

O optymalnej stopie podatkowej τ^* maksymalizującej wpływy budżetowe mówimy [Stiglitz 2004], gdy spełnia ona warunek optymalności Pareto, to znaczy, że rząd i podatnicy są w lepszej sytuacji, szczególnie finansowej przy stopie podatkowej τ^* niż przy innej stopie podatkowej $\tau \neq \tau^*$.

Jeżeli realna stopa podatkowa jest wyższa od optymalnej, to redukcja podatków przyniesie wzrost dochodów budżetowych z powodu zwiększenia podstawy opodatkowania. Jeżeli stopa podatkowa jest niższa od optymalnej wielkości, to wzrost dochodów budżetu państwa można osiągnąć przez podwyżkę stawek podatkowych.

4. Zastosowanie krzywej Laffera do wyznaczenia optymalnej stopy podatkowej

Aby podjąć decyzję o obniżeniu lub podwyższeniu stopy podatkowej do poziomu optymalnego, w celu maksymalizacji dochodów budżetowych z tytułu podatków w artykule została wykorzystana krzywa Laffera będąca jednym z narzędzi użytecznych przy wyznaczaniu optymalnej stopy podatkowej.

Wykorzystując równanie (3) krzywej Laffera, optymalną stopę podatkową maksymalizującą przychody budżetowe możemy wyznaczyć z warunku $R'(\tau) = 0$, otrzymując następujący wzór:

$$\tau^* = \frac{2 + c - \sqrt{(2 + c)^2 - 4}}{2} \text{ dla } c > 0, \quad (4)$$

który pozwala na uzależnienie optymalnej stopy podatkowej od wskaźnika wzrostu.

5. Analiza empiryczna

Przy wyznaczaniu optymalnej wartości podstawowej stawki podatku VAT oraz mając na uwadze rozważanie wielkości podatków w aspekcie wzrostu gospodarczego, jako wskaźnik wzrostu w artykule przyjęto dynamikę wzrostu PKB. W tabeli 1 zestawiono optymalne stopy podatku VAT wyznaczone na podstawie wzoru (4) oraz maksymalne dochody budżetowe z tytułu podatku VAT w zależności od wartości wskaźnika wzrostu.

Tabela 1. Optymalne stopy podatku VAT oraz dochody budżetowe w zależności od wskaźnika wzrostu PKB

Wskaźnik wzrostu	Optymalna stopa podatku VAT	Optymalne dochody budżetowe z tytułu podatku VAT	Wskaźnik wzrostu	Optymalna stopa podatku VAT	Optymalne dochody budżetowe z tytułu podatku VAT
2	26,8	25 772,52	3,6	18,5	29 415,72
2,1	26,0	26 106,87	3,7	18,1	29 563,52
2,2	25,3	26 420,75	3,8	17,8	29 705,4
2,3	24,7	26 716,05	3,9	17,5	29 841,72
2,4	24,0	26 994,42	4	17,2	29 972,8
2,5	23,4	27 257,32	4,1	16,9	30 098,94
2,6	22,9	27 506,03	4,2	16,6	30 220,42
2,7	22,3	27 741,72	4,3	16,3	30 337,51
2,8	21,8	27 965,39	4,4	16,0	30 450,42
2,9	21,3	28 177,98	4,5	15,8	30 559,4
3	20,9	28 380,3	4,6	15,5	30 664,64
3,1	20,4	28 573,1	4,7	15,3	30 766,33
3,2	20,0	28 757,05	4,8	15,0	30 864,66
3,3	19,6	28 932,76	4,9	14,8	30 959,78
3,4	19,2	29 100,78	5	14,6	31 051,86
3,5	18,8	29 261,61			

Źródło: opracowanie własne.

Zatem im wyższy wskaźnik wzrostu, tym niższa jest optymalna stopa podatku VAT i wyższe dochody budżetowe.

Do analizy optymalnych wartości podstawowej stopy podatku VAT w artykule jako wskaźnik wzrostu przyjęto dynamikę wzrostu PKB – dane kwartalne dotyczące dynamiki PKB niewyrównanego sezonowo z okresu I kwartał 2010 r. – I kwartał 2016 r. W tabeli 2 przedstawiono wyznaczone optymalne wartości podstawowej stawki podatku VAT oraz wynikające z tego maksymalne dochody podatkowe z tytułu podatku VAT, które wyznaczono przy założeniu, że płaci 100 000 osób. Wartości optymalne zestawiono z wartościami rzeczywistymi.

Tabela 2. Optymalne i rzeczywiste podstawowe stawki podatku VAT oraz dochody budżetowe z tytułu podatku VAT

Rok	Kwartał	Wskaźnik wzrostu	Podstawowa stopa podatku VAT		Dochody budżetowe z tytułu podatku VAT (w tys. zł)	
			optymalna	rzeczywista	optymalne (przy założeniu, że płaci 100 000 osób)	rzeczywiste
2010	1	3,0	20,9	22	28 380,3	26 394,6
	2	3,5	18,8	22	29 261,6	26 331,0
	3	4,3	16,3	22	30 337,5	27 521,8
	4	4,7	15,3	22	30 766,3	27 632,9
2011	1	4,4	16,0	23	30 450,4	30 400,2
	2	4,1	16,9	23	30 098,9	30 358,8
	3	4,4	16,0	23	30 450,4	30 358,1
	4	4,9	14,8	23	30 959,8	29 714,9
2012	1	3,5	18,8	23	29 261,6	31 708,5
	2	2,4	24,0	23	26 994,4	28 728
	3	1,4	32,5	23	23 188,1	29 165,1
	4	0,7	44,3	23	17 771,2	30 399,1
2013	1	0,4	53,7	23	13 506,8	26 602,2
	2	0,7	44,3	23	17 771,2	27 683,1
	3	2,4	24,0	23	26 994,4	29 274,7
	4	3,0	20,9	23	28 380,3	29 851,5
2014	1	3,5	18,8	23	29 261,6	30 876,6
	2	3,4	19,2	23	29 100,8	31 787,3
	3	3,3	19,6	23	28 932,8	30 439,1
	4	3,3	19,6	23	28 932,8	31 159,2
2015	1	3,6	18,5	23	29 415,7	28 453,1
	2	3,1	20,4	23	28 573,1	29 438,7
	3	3,4	19,2	23	29 100,8	31 340,9
	4	4,3	16,3	23	30 337,5	33 888,1
2016	1	3,0	20,9	23	28 380,3	30 148,5

Źródło: opracowanie własne.

W tabeli 3 zestawiono dynamikę wzrostu PKB niewyrównanego sezonowo w okresie I kwartał 2010 r. – I kwartał 2016 r. oraz propozycje optymalnych decyzji dotyczących kształtowania podstawowej stopy VAT.

Tabela 3. Decyzje dotyczące kształtowania podstawowej stopy VAT w zależności od dynamiki PKB

Rok	Kwartał	Wskaźnik wzrostu	Podstawowa stawka podatku VAT powinna być
2010	1	3,0	obniżona
	2	3,5	obniżona
	3	4,3	obniżona
	4	4,7	obniżona
2011	1	4,4	obniżona
	2	4,1	obniżona
	3	4,4	obniżona
	4	4,9	obniżona
2012	1	3,5	obniżona
	2	2,4	podwyższona
	3	1,4	podwyższona
	4	0,7	podwyższona
2013	1	0,4	podwyższona
	2	0,7	podwyższona
	3	2,4	podwyższona
	4	3,0	obniżona
2014	1	3,5	obniżona
	2	3,4	obniżona
	3	3,3	obniżona
	4	3,3	obniżona
2015	1	3,6	obniżona
	2	3,1	obniżona
	3	3,4	obniżona
	4	4,3	obniżona
2016	1	3,0	obniżona

Źródło: obliczenia własne.

Następnie dokonano analizy podstawowej stawki podatku PIT, przyjmując jako wskaźnik wzrostu dynamikę wzrostu przeciętnego kwartalnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej (analogiczny kwartał poprzedniego roku = 100) z okresu I kwartał 2010 r. – I kwartał 2016 r. Wyniki zestawiono w tab. 4.

Tabela 4. Optymalne i rzeczywiste podstawowe stawki podatku PIT oraz dochody budżetowe z tytułu podatku PIT

Rok	Kwartał	Wskaźnik wzrostu	Podstawowa stopa podatku PIT		Dochody budżetowe z tytułu podatku PIT (w tys. zł)	
			optymalna	rzeczywista	optymalne (przy założeniu, że płaci 100 000 osób)	rzeczywiste
2010	1	10,1	8,3	18	33 615,49	7 290,6
	2	11,6	7,4	18	33 972,6	8 607,1
	3	9,8	8,5	18	33 520,03	8 973
	4	6,8	11,5	18	32 310,13	10 722,1
2011	1	16,2	5,5	18	34 701,54	7 616,8
	2	14,1	6,3	18	34 416,99	9 483,3
	3	15,1	5,9	18	34 563,56	9 591,6
	4	15,8	5,6	18	34 661,16	11 383,2
2012	1	5,2	14,2	18	31 215,43	7 934,2
	2	3,9	17,5	18	29 819,08	10 103,8
	3	2,8	22,0	18	27 873,29	10 282,2
	4	2,9	21,4	18	28 150,97	11 489,2
2013	1	2,6	23,0	18	27 450,04	9 078
	2	3,3	19,6	18	28 947,22	9 713,4
	3	4,0	17,1	18	30 012,53	10 704,5
	4	3,6	18,4	18	29 422,63	11 794,6
2014	1	4,2	16,7	18	30 161,8	9 391,5
	2	3,5	18,7	18	29 305,88	10 314,2
	3	3,5	18,7	18	29 330,35	11 000,1
	4	3,1	20,3	18	28 613,63	12 316,2
2015	1	4,1	16,9	18	30 094,88	9 720
	2	3,1	20,5	18	28 520,96	10 641,4
	3	3,0	20,8	18	28 419,58	11 623,2
	4	3,2	20,2	18	28 670,15	13 055,4
2016	1	3,1	20,3	18	28 614,6	10 518,5

Źródło: opracowanie własne.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że im wyższy wskaźnik wzrostu, czyli dynamika przeciętnego kwartalnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, tym

niższa optymalna stopa PIT oraz wyższe maksymalne dochody budżetowe z tytułu podatku PIT.

W ostatniej tabeli przedstawiono optymalne roczne stopy podatku CIT w zależności od wskaźnika wzrostu, jako który przyjęto dynamikę rocznych przychodów z całokształtu działalności (poprzedni rok = 100) i wynikający z tych stóp maksymalny roczny dochód budżetowy. Wielkości optymalne zestawiono z wartościami rzeczywistymi, rozważając dwa przypadki: zakładając, że podatek CIT płaci 10 000 płatników, oraz biorąc pod uwagę rzeczywistą liczbę płatników podatku CIT.

Tabela 5. Wartości optymalne i rzeczywiste stopy podatku CIT oraz dochodu budżetowego z tytułu podatku CIT

Rok	Wskaźnik wzrostu	Stopa podatku CIT		Optymalne dochody budżetowe z tytułu podatku CIT (w tys. z) przy założeniu		Rzeczywiste dochody budżetowe z tytułu podatku CIT (w tys. zł)
		optymalna	rzeczywista	10000 płatników CIT	rzeczywistej liczby płatników podatku CIT	
2010	5,4	13,7	19	31 407,09	107 778,2	21 769,9
2011	13,6	6,4	19	34 348,37	122 646,7	24 861,9
2012	3,8	17,6	19	29 766,35	112 803,8	25 145,7
2013	0,6	47,9	19	16 130,8	64 675,47	23 075,3
2014	2,7	22,4	19	27 706,26	120 355,4	23 266,20
2015	3,4	19,4	19	29 022,53	132 397,9	25 813,40

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie otrzymanych wyników można stwierdzić, że im wyższy wskaźnik wzrostu, czyli dynamika rocznych dochodów z całokształtu działalności, tym stopa podatku CIT powinna być niższa. Takie postępowanie, w którym uzależnia się stopę podatku CIT od dynamiki rocznych dochodów, powinno wspierać przedsiębiorstwa do osiągnięcia jak najwyższej dynamiki wzrostu dochodów, co będzie mieć wpływ na wzrost gospodarczy i zwiększenie dochodów budżetowych z tytułu podatku CIT.

6. Zakończenie

Aby dążyć do maksymalizacji dochodów budżetowych jest potrzebna analiza relacji między rzeczywistą a optymalną stopą podatkową. W kontekście wzrostu gospodarczego, dążenia do wzrostu produkcji, inwestycji oraz płac w artykule optymalne stopy podatkowe uzależniono od wskaźnika wzrostu. Przeprowadzona analiza empiryczna dla danych kwartalnych dotyczących podatku VAT w okresie I kwartał 2010 r. – I kwartał 2016 r. w Polsce pokazuje, że im wyższa dynamika PKB, tym optymalna

wielkość stawki podatku VAT jest niższa. Stwierdzono, na podstawie danych dla Polski, że jeżeli dynamika PKB jest nie mniejsza od 3%, to podstawowa stawka podatku VAT powinna zostać obniżona, natomiast jeżeli dynamika PKB jest mniejsza od 3%, to optymalną stawką podatku VAT była stawka wyższa od rzeczywiście obowiązującej. Uzależniając wielkość stawki podatku PIT od dynamiki wzrostu wynagrodzeń, zauważono, że przy wyższej dynamice wynagrodzeń optymalną podstawową stawką podatku PIT jest stawka niższa od rzeczywistej wartości. Wyznaczając optymalne roczne stopy podatku CIT w Polsce w zależności od wskaźnika wzrostu, za który przyjęto dynamikę rocznych przychodów z całokształtu działalności, zaobserwowano, że im wskaźnik wzrostu jest wyższy, tym optymalna stawka podatku CIT powinna być niższa od rzeczywistej. Niższe stawki podatku CIT uzależnione od dynamiki rocznych przychodów z całokształtu działalności zachęcą podmioty gospodarcze do podjęcia czynności pozwalających na generowanie jak największej dynamiki wzrostu, co będzie mieć wpływ na zwiększenie dochodów budżetowych z tytułu podatku CIT.

Zatem można wysunąć wniosek ogólny wynikający z przeprowadzonych badań, że dla wszystkich stóp podatkowych stwierdzono, że im wyższe wskaźniki wzrostu, tym optymalne stopy podatkowe powinny być niższe.

Ponadto należy zaznaczyć, że jednym z najważniejszych czynników wpływających na poziom produkcji jest system podatkowy. Niższe podatki nie muszą w długim okresie wywoływać deficytu budżetowego, gdyż działają motywacyjnie na zwiększenie podaży czynników produkcji i na chęć ich wykorzystania, zwiększając tym samym ogólną podstawę opodatkowania i w konsekwencji również dochody budżetu. Obniżka podatku może spowodować wzrost wpływów przy wzroście współczynnika aktywności ekonomicznej zwiększającego produkt narodowy brutto i większej akceptacji dla prawa podatkowego. Potwierdza to prawdziwość następującej zasady: niskie podatki – większy wzrost gospodarczy – większe wpływy do budżetu.

W obecnej sytuacji gospodarczej nowelizacja ustawy o podatku od dochodu od osób fizycznych (PIT) i ustawy o podatku od dochodu osób prawnych CIT obniża od 1 stycznia 2017r. stawkę CIT z 19% do 15%. Działanie to ma pomóc w rozwoju małych firm. Natomiast aby zachęcić większe podmioty do generowania jak największej dynamiki rocznych przychodów i płacenia podatków w Polsce, warto wziąć pod uwagę zaproponowane w artykule rozwiązanie uzależniające stawki podatków od wskaźnika wzrostu. Ponadto niższe podatki VAT przełożą się na zwiększenie inwestycji, oszczędności lub będą generować większy popyt, a tym samym przyczynią się do wzrostu gospodarczego. Podobnie na podstawie przeprowadzonych analiz empirycznych zauważono, że uzależnienie stawki podatku PIT od dynamiki wzrostu płac i przy większej dynamice wzrostu płac obniżenie stawki podatku nie powoduje mniejszych dochodów budżetowych, a wyższe płace będą generować wzrost gospodarczy.

Literatura

- Bolton Ch., 2002, *Basic Economic Theory. Supply & Demand and the Laffer Curve*, Apr. 8, <http://home.rmci.net/cbolton/econ.html>.
- Borkowski R., Ostaszewski K., *The inflection point of the Laffer Curve*, University of Louisville mimeo, <http://www.louisville.edu/~kmosta01/rafal.html>.
- Gwiazdowski R., 2005, *Krzywa Laffera. Rzecz o tym, jak obniżki stawek podatkowych mogą skutkować zwiększeniem wpływów podatkowych i vice versa*, Przegląd Prawniczy Uniwersytetu Warszawskiego, styczeń.
- Mirrlees J.A., 1971, *An exploration in the theory of optimum taxation*, The Review of Economic Studies, vol. 38, nr 2, p. 175-208.
- Mitchell D.J., 1996, *The Historical Lessons of Lower Tax Rates*, [w:] Backgrounder #1086, July 19, <http://www.heritage.org/Research/Taxes/BG1086.cfm>.
- Ramsey F., 1927, *A contribution to the theory of taxation*, Economic Journal, vol. 37.
- Stiglitz J.S., 2004, *Ekonomia sektora publicznego*, PWN, Warszawa.
- Wanninski J., 1978, *Taxes, revenues and the "Laffer curve"*, The Public Interest, Winter, no 50.